

Eesti Rahvus- raamatukogu strateegia

2026
—
2028

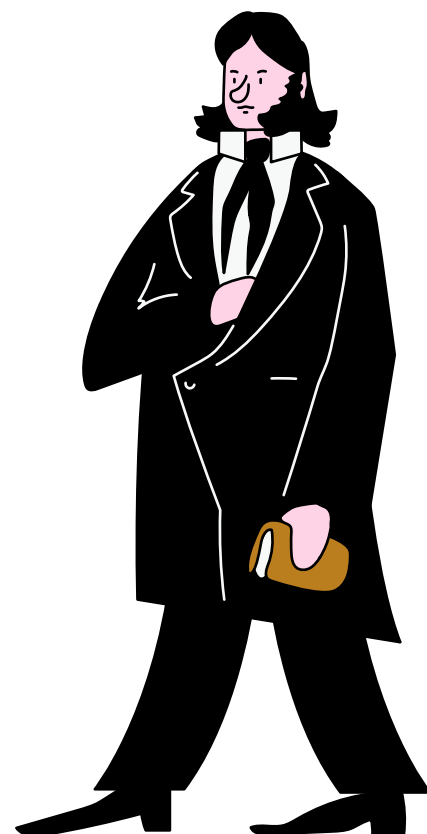
- I Rahvusraamatukogu kui Eesti kultuuripärandi hoidja ja säilitaja
- II Rahvusraamatukogu kui raamatukogundusmõtte eestvedaja
- III Tõhus organisatsioon ja väärtustatud töötajad
- IV Tõnismäe maja kui kultuuri- ja koostöökeskus
- V Rahvusraamatukogu kui kultuuripärandi kättesaadavuse võimendaja

I Rahvusraamatukogu kui Eesti kultuuripärandi hoidja ja säilitaja

RaRa eesmärk on tagada Eesti kultuuripärandi kogumine, säilitamine ja pikaajaline kättesaadavus, rakendades uuenduslikke tehnoloogiaid ja tehes koostööd mäluasutustega, et trükipärand, digiaines ja kultuuriandmed oleksid usaldusväärset hoitud ning teadus- ja uurimistööks kasutatavad sõltumata ajast ja asukohast. Strateegia- perioodil viiakse teavikud renoveeritud hoidlatesse, tagatakse kliimastandarditele vastav säilituskeskkond ning toimub kogude süsteemne korrastamine ja seisundi seire. Füüsiliste kogude kasutuskormust vähendatakse digikoopiate ja teenusearendustega. Digitaalsete kogude haldus tugineb automatiseeritud töövoogudele ja kaas- aegsetele andmehalduslahendustele, mis parandavad andmete kvaliteeti ja kättesaadavust. Tehisintellekti rakendused, metaandmete rikastamine ja linkandmete kasutus loovad uue põlvkonna otsisüsteemid, mis toetavad teadus- ja kultuuriandmete analüüsi ning Eesti keele- andmete arengut.

Soovitavad tulemid aastaks 2028

1. RaRa hoidlad ja lugemissaalid on **täielikult sisustatud** teavikuliikidele vastava inventari ja kliimastandarditele vastava taristuga.
2. Kogud on **korrastatud** ning **stabiilses säilitusseisundis**; pidev seisundiseire tagab füüsiliste teavikute säilivuse.
3. Kasutusele on võetud digitaalne **avakogujuht**, mis toetab teavikute leidmist ja kasutajakogemust nii füüsilises kui ka digitaalses keskkonnas.
4. Välja on töötatud efektiivne **säilituskarpide tootmise tehnoloogiline lahendus**, mis toetab kultuuripärandi pikaajalise säilitamise eesmärki ning teenust on võimalik pakkuda ka teistele mäluasutustele.
5. **Digiteerimise põhimõtted ja seotud õigusraamistik** on ajakohastatud vastavalt uuendatud digilahenduste ökosüsteemi tehnoloogilistele võimalustele.
6. Välja on töötatud **videomängude ja 3D-objektide säilitamise ja eksponeerimise lahenduse prototüüp**.
7. Veebiarhiveerimise protsessi alusel on välja töötatud **võrguväljaannete kogumise automatiseeritud töövoos prototüüp**.
8. **Segmenteerimisprotsesside käsitöö vähendamiseks** on läbi viidud töövoogude automatiseerimise analüüs ning loodud on prototüüp valitud protsesside automatiseerimiseks.
9. Toimib Eesti ja rahvusvaheliste digiarhivaaride ning mäluasutuste **püsiv koostöövõrgustik**, tagades teadmussiirde ja ühised standardid.
10. **Tehisintellektil põhinev automaatse kataloogimise kratt** on kaasatud digitaalse perioodika ja võrguväljaannete ainese kirjeldamise ja metaandmete rikastamise töövoogudesse.
11. **Andmekvaliteedi haldus** on automatiseeritud, tagades ühtlased standarditele vastavad usaldusväärsed andmed.
12. **Rahvusbibliograafia metaandmed** on automatiseeritult rikastatud linkandmete ja semantiliste seostega, mis suurendavad teadus- ja uurimistöö tõhusust.
13. Mäluasutuste ontoloogiaprojekt on loonud eeldused **koosvõimeks** ehk kultuuriandmete riskasutuse ning avatud andmestike taaskasutuse võimaldamiseks.

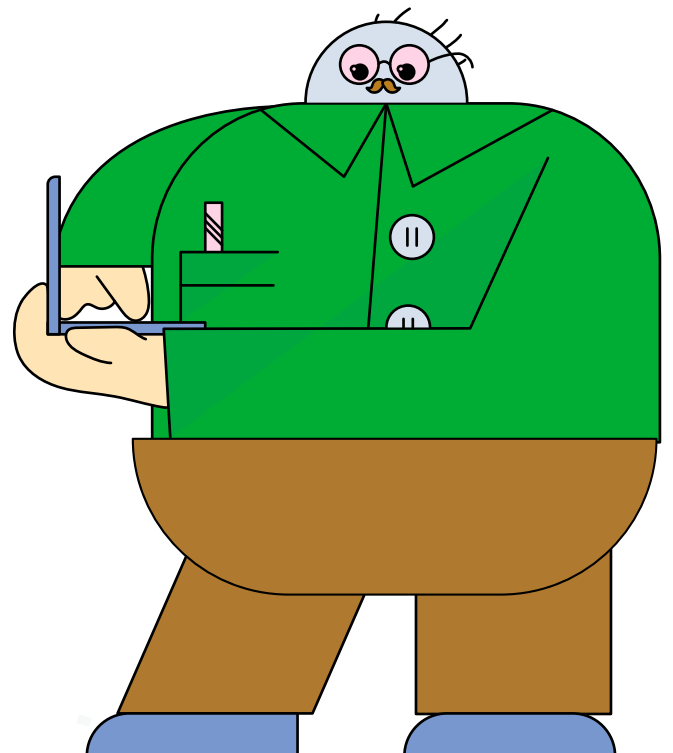
II Rahvusraamatukogu kui raamatukogundus- mõtte eestvedaja

RaRa eesmärk on kujundada koos partnerite ja teiste raamatukogudega õppiv, uuendusmeelne, kasutajakeskne ning koostööl ja andmepõhisel otsustamisel põhinev võrgustik, kus ollakse valmis katsetama ja ühiselt vastutama. RaRa juhib ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi loomist, mille kaasav disain muudab avalikud teenused kvaliteetseks.

Raamatukogutöötajate oskuste ja teadmiste arendamine on uuendusmeelse võrgustiku alus, tagades tuleviku raamatukogutöötajate kompetentsuse. Üleriigiline õpivõrgustik toetab professionaalset arengut, ühtlustab koolituste kvaliteeti ning soodustab innovatsiooni ja kogukonnakesksust. Koostöös erialaorganisatsioonide, ülikoolide ja omavalitsustega kujundab RaRa ühised standardid ja tööpõhimõtted, tugevdades piirkondlikku koostööd, mis tagab teadmiste ja kultuuri kättesaadavuse kogu ühiskonnas. Üleriigilised piirkonnaüksused toetavad valdkonna ühtset arengut ja teenuste kvaliteedi kasvu. Käivitame ja koordineerime üleriigilisi koostööprogramme, et tugevdada valdkonna sidusust ja professionaalset arengut ning edendada riigiasutuste ja erasektori valdkondadeülest koostööd. Tagame info liikumise ja osaluspõhise otsustamise kogu võrgustikus.

Soovitavad tulemid aastaks 2028

1. **Ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemiga** on liitunud kõik rahvaraamatukogud ning loodud on valmisolek teiste raamatukogutüüpide liitumiseks.
2. **Teenusepaketid ja teenustaseme kokkulepped** (SLAd) on kehtestatud ning ühtlustatud mõõdikud tagavad läbi- paistva ja võrreldava teenusekvaliteedi kogu võrgustikus.
3. **Kultuuripärandi portaali DIGAR** on välja arendatud, pakkudes lõppkasutajatele ja partneritele uuenduslikke lahendusi ja koostöövõimalusi.
4. Rahvaraamatukogude **teavikute üleriigiline teekond** toimib kuluefektiivselt ja vastavalt teenustaseme kokkulepetele.
5. **Raamatukogureformi üleriigiliste programmide haldusülesannete** eesmärgid on sõnastatud ja tegevus on alanud.
6. **Täienduskoolitused** ühtlustavad teenuste kvaliteeti ning vastavad OSKA määratud võtmeoskustele.
7. **Raamatukogude juhtimistöölaua RAJU** võimaldab andmepõhist juhtimist, tulemus- analüüsi ja ressursside planeerimist kõigis teenusega liitunud raamatukogudes.
8. **Kutsekoolituste ja RaRa haridusinnovat- siooni partnerprojektide kaudu** on loodud tootestatud teenusepaketid, mis toetavad formaal- ja mitteformaalhariduse sidumist raamatukoguteenustega.
9. RaRa on loonud raamatukoguvaldkonnale regulaarse võimaluse jagada **parimat praktikat** ja tutvustada **valdkonna arengu- suundi**.
10. Juurutatud on veebipõhine **üleriigiliste teenuste teadmushaldusplatvorm**, mis tagab teabe ühtse kättesaadavuse ja kogemuste ristikasutuse.
11. Koostöös raamatukoguvõrguga on loodud kokkuleppeline praktikas toimiv **koostöö- raamistik**, mis määratleb, kuidas Eesti raamatukogud ühiselt tegutsevad, otsustavad ja arenevad.
12. Koostöös raamatukoguvõrgu ja raamatu- kogude omanikega on loodud **ühine visioon** Eesti raamatukoguteenuste tulevikust ning partnerlusel põhinev usalduskultuur kogu võrgustikus.

III Tõhus organisatsioon ja väärtustatud töötajad

RaRa juhtimine on teenusepõhine ning tugineb tegevuspõhisele eelarvestamisele, mis võimaldab organisatsiooni tõhusamalt juhtida ning seeläbi paremini vastata nii kasutajate kui laiemalt ühiskonna ootustele. Meil on selge ülevaade osutatavate teenuste hindadest ja nende kujunemise alustest, mis võimaldab plaanida ressursse läbipaistvalt ja jätkusuutlikult. Et käia kaasas nii ühiskondlike kui tehnoloogiliste arengute ja kasutajate vajadustega, arendame teadmiste jagamist, katsetamist ning ühesõppimist toetavat organisatsioonikultuuri, aja- ja asjakohase koolitus- ja arenduskeskkonnana võimestame töötajate potentsiaali ja loome aluse töö tulemuslikkusele. RaRa väärtustab oma töötajate heaolu, pakkudes persoonlikku ja tervist edendavat töökeskkonda, kus pööratakse tähelepanu ka vaimsele tervisele ning töö- ja eraelu tasakaalu hoidmisele. Oleme energia-, keskkonna- ja ressursitõhusad ning esitame samad nõudmised nii meie püsipartneritele majas kui ka ühekordsetes partnerlussuhetes sündmuskorralduse valdkonnas.

Soovitavad tulemid aastaks 2028

1. Meie **teenuste portfelli** on viidud vastavusse käesoleva strateegiaperioodi lõpu eesmärkidega.
2. Toimib **teenusepõhine eelarvestamine**.
3. Kasutusel on peamiste ametigruppide **kompetentsimudelid**.
4. Meie edukust peresõbraliku, tervist edendava ja atraktiivse tööandjana ning keskkonnateadliku ja keskkonnast hooliva organisatsioonina kinnitavad **tunnustused** (peresõbraliku tööandja kuldmärgis, tervist edendava töökoha märgis, positsioon Instari atraktiivse tööandja uuringuetabelis, Green Key märgis).
5. **Töötajate rahuloluideks** RaRa-siseses rahulolu-uuringus on minimaalselt 70 protsenti.

IV Tõnismäe maja kui kultuuri- ja koostöökeskus

RaRa eesmärk on kujundada Tõnismäe hoone Eesti suurimaks avalikuks haridus-, sündmus- ja kultuuri-keskuseks, mis ühendab sihtrühmi ja toetab koostööd. Koostöös partneritega luuakse multifunktsionaalne töö- ja õpikeskkond, kus teenused ja tegevused on kättesaadavad kõigile vanuserühmadele ja külastajatüüpidele. Hoonel on aastas miljon külastajat ehk keskmiselt on päevas 3000 külastust. Edu aluseks on kvaliteetne sisu, sihipärane turundus, regulaarne sündmusprogramm, atraktiivsed haridusprogrammid ja efektiivne ruumide rendimudel. Kliendirahulolu eesmärk on vähemalt 80 protsenti; edu mõõdetakse külastajate hulga, laenutuste arvu, soovitusindeksi, partnerite tagasiside ja meediakajastuste põhjal.

Soovitavad tulemid aastaks 2028

1. Tõnismäe hoone töötab **täismahus**, mis tähendab, et kahekordistame rekonstrueerimiseelse aja külastajate arvu.
2. Käivitunud on **kümme kultuuriprojekti**, mis saavad kokku vähemalt 100 positiivset meediakajastust esimese aasta jooksul peale avamist.
3. **Füüsiliste raamatukoguteenuste teenustaseme lepped** on kinnitatud ja kliendirahulolu on vähemalt 80 protsenti.
4. **Sündmuskeskus** toimib vastavalt seatud eesmärkidele, korraldades raamatukogus eriilmelisi, erinevatele ühiskonnagruppidele suunatud üritusi ning seeläbi edendades ühiskondlikku mõttevahetust. Samuti täidab sündmuskeskus omatulu teenimise eesmärgi; omatulu lisatakse raamatukogu missiooni ja peaesmärkide täitmiseks vajalike vahendite hulka.
5. Loodud on **strateegilised koostöö- ja partnersuhted** ning toimuvad ühistegevused Rahvusarhiivi, EdTech Estonia, HTMi, TalTechi, Vivita/Lahenduste Laboratooriumi ja teiste partneritega, mis rikastab RaRa hoone väärtuspakkumist.
6. Toimib partneritega koosloomes kujundatud **haridusinnovatsiooni- ja õpikeskkond**, mis tootestatud kujul sobib kohandamiseks teistes organisatsioonides ja raamatukogudes.
7. **RaRa teenused, ruumilogistika ning viidandus** on intuiitvised ning võimaldavad iseteenindusliku raamatukogu kasutamist ja ligipääsetavust, mida mõõdame külastajate tagasiside alusel.
8. Raamatukogu **neli põhifunktsiooni** (hariduskeskkond, avalik raamatukogu, kultuurikeskkond ja kogukonnakeskus) toimivad uuendatud hoones sünergias ning oleme loonud mõõdetava ja kohandatava koosloomemudeli, mida saab rakendada kõikides raamatukogutüüpides.
9. **Kommunikatsioon ja turunduskampaaniad** toimivad süsteemselt, tuues külastajaid, positiivses toonis vastukaja, vähemalt 1300 meediakajastust aastas ning ka rahvusvahelist tähelepanu.

V Rahvusraamatukogu kui kultuuripärandi kättesaadavuse võimendaja

RaRa eesmärk on tagada, et raamatukogu digiteenused ja -sisu oleks kõigile mugavalt kasutatav ja kättesaadav, neid toetaks läbimõeldud andmepõhine ülesehitus ning teenused töötaksid usaldusväärset ka häirete korral – nii kaitseme ja avame kultuuripärandit ning loome kasutajatele ja teadlastele suuremat väärtust.

Soovitavad tulemid aastaks 2028

1. Kõik **strateegilised digiteenused** vastavad rahvusvahelistele veebi ligipääsetavuse nõuetele ja pakuvad ühtlast kasutus- kogemust kõigis kanalites.
2. **Digisisu** on võrreldes eelmise strateegia- perioodi tulemustega **paremini leitav** ja enam kasutatav: otsingute edukus on märgatavalt kasvanud, töövoo tsükkel lüheneb kolmandiku võrra, avalike kanalite külastused suurenevad veerandi jagu.
3. **Teadlaste tööruum, juhendid ja õppe- videod** on igapäevases kasutuses ning toetavad uurimistööd.
4. Pooled uutest arendustest kasutavad **korduskasutatavaid lahendusi** ja selgeid andmeliideseid; topelttööd on oluliselt vähem.
5. Olulised **riiklikud andmeallikad** on liides- tatud; **andmete kvaliteeti** mõõdetakse järjepidevalt ja parendusi tehakse regulaarselt.
6. **Tehisintellekti lahendused** töötavad kuni kolmes tugiteenuses ning nende aja- ja kulusääst on tõendatud.
7. **Teenused on kättesaadavad** vähemalt 96,6% aastas; katkestuste aeg on väga lühike.
8. **Varundamis- ja taastamisharjutused** toimuvad kokkulepitud regulaarsusega ja õnnestuvad 75% ulatuses; valmisolek tööks ka välisühenduse häirete korral on tõendatud.
9. Riigi turbenõuete mittevastavustest antakse teada kokkulepitud tähtaegadel; protsessid ja juhendid on **ajakohased ning auditeeritavad**.

